

Nr 70.

Godkänd av första kammaren den 4 mars 1921.

Godkänd av andra kammaren den 4 mars 1921.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för kapitalökning å statens under kommunikationsdepartementet hörande utlåningsfonder.

(Statsutskottets utlåtande nr 21.)

Till Konungen.

1:o) I den till riksdagen den 7 januari 1921 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1922 har Eders Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning, statens utlåningsfonder bil. 1» fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för nämnda dag, punkt 59, föreslagit riksdagen, att den avsättning till allmänna järnväglånefonden, som enligt riksdagens, beslut skolat ske under år 1922, i stället skall äga rum under år 1923.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning har 1916 års riksdag till låneunderstöd för enskilda järnvägar beviljat och ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett anslag å 7,500,000 kronor att utgå med 1,500,000 kronor årligen under fem år från och med år 1917, dock så, att belopp, som ej blivit till utgående under ett av dessa år anvisat, må för ett efterföljande år av samma femårsperiod disponeras.

På grund av sedermera beslutade uppskov med vissa av de sålunda bestämda avsättningarna uppgår vad som hittills anvisats till fonden

allenast till 6,000,000 kronor. Vid tiden för avlåtandet av statsverkspropositionen hade dock härav endast disponerats i runt tal 4,200,000 kronor.

På grund av svårigheterna att under rådande ekonomiska läge igångsätta eller bedriva företag av ifrågavarande slag tagas fondens medel för närvarande endast i ringa utsträckning i anspråk. Då med hänsyn härtill det torde kunna anstå till 1923 med den tidigare för år 1922 beslutade avsättningen har riksdagen i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda förslag beslutat, att den avsättning till *allmänna järnvägs-lånefonden*, som enligt riksdagens beslut skolat ske under år 1922, i stället skall äga rum under år 1923.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har vidare (punkt 60) föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att den omständigheten, att arbetet å Dal—Västra Värmlands järnvägsaktiebolags och Åmål—Årjängs järnvägsaktiebolags järnvägsanläggningar påbörjats, icke må utgöra hinder för Eders Kungl. Maj:t att bevilja nämnda bolag nya statslån intill högst tre fjärdedelar av den uppkomna ökade byggnadskostnaden för respektive järnvägsföretag enligt reviderade kostnadsberäkningar, under villkor att staten såsom säkerhet för de nya lånen erhåller inteckning, i vederbörande järnvägar med förmånsrätt närmast efter de inteckningar, som beviljats för de äldre statslånen;

dels ock besluta, att de avsättningar till fonden för bibanor i vissa delar av riket, som enligt riksdagens beslut skolat ske under åren 1922—1925, i stället skola äga rum under åren 1923—1926.

Med hänsyn till det svävande läge, vari frågan om ny aktieteckning i förenämnda båda järnvägsaktiebolag befinner sig, har departementschefen ansett en förskjutning med ett år i de för åren 1922—1925 beslutade avsättningarna till bibanefonden utan olägenhet kunna äga rum. Mot att så sker har riksdagen icke något att invända.

Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag i övrigt avser endast undanröjande av det hinder för beviljande av fortsatt statslån till ifrågavarande järnvägsföretag, som består däri, att enligt nu gällande bestämmelser lån endast får beviljas till ännu ej påbörjade järnvägsanläggningar. Jämväl i denna del har riksdagen ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts framställning.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen *dels* medgivit, att den omständigheten, att arbetet å Dal—Västra Värmlands järnvägsaktiebolags och Åmål—Årjängs järnvägsaktiebolags järnvägsanläggningar påbörjats, icke

må utgöra hinder för Eders Kungl. Maj:t att bevilja nämnda bolag nya statslån intill högst tre fjärdedelar av den uppkomna ökade byggnadskostnaden för respektive järnvägsföretag enligt reviderade kostnadsberäkningar, under villkor att staten såsom säkerhet för de nya lånen erhåller inteckning i vederbörande järnvägar med förmånsrätt närmast efter de inteckningar, som beviljats för de äldre statslånen; *dels ock* beslutat, att de avsättningar till fonden för bibanor i vissa delar av riket, som enligt riksdagens beslut skolat ske under åren 1922—1925, i stället skola äga rum under åren 1923—1926.

3:o) Eders Kungl. Maj:t har (punkt 61) föreslagit riksdagen *dels* såsom kapitalökning för vattenkraftslånefonden för år 1922 anvisa ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor, *dels ock* besluta sådan ändring i de för utlämnande av lån från fonden gällande huvudgrunder, att för lån, som efter den 1 juli 1921 beviljas ur fonden, skall gäldas ränta efter sex procent.

Riksdagen har ansett, att till vattenkraftslånefonden bör verkställas en avsättning med av Eders Kungl. Maj:t nu föreslaget belopp.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna höjningen av räntan å lån från fonden har ej heller föranlett någon erinran från riksdagens sida.

I anslutning till vad kommerskollegium och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i en gemensamt gjord framställning i ärendet anført, har av departementschefen vidare ifrågasatts ett förtydligande tillägg till gällande lånebestämmelser, avsett att möjliggöra, att lån finge beviljas icke blott för tillgodogörande av förut outnyttjade kraftkällor utan även till redan utförda eller under byggnad varande anläggningar; och har departementschefen uttalat, att, sedan riksdagen satts i tillfälle att taga del av det i detta hänseende framställda förslaget, kungörelse i angivna syfte torde böra utfärdas.

I avseende härå vill riksdagen till en början framhålla, att huvudändamålet med ifrågavarande fond måste anses vara att befrämja själva tillkomsten av nyanläggningar av ovan angivet slag och icke den fortsatta finansieringen av redan fullbordade företag. Det torde dock å andra sidan icke kunna bestridas, att ett undantagslöst upprätthållande av fordran på, att ett företag icke må vara påbörjat, då lån från fonden beviljas, i vissa fall skulle kunna medföra resultat, som vid fondens inrättande icke varit avsedda och vilka ur rationell fördelningssynpunkt måste anses mindre önskvärda.

Särskilt med hänsyn till den långa tid, som för närvarande på grund av de föreliggande stora lånebehoven i vissa fall måste förflyta, innan en

inkommen framställning om låneunderstöd kan bifallas, torde det exempelvis kunna inträffa, att utbyggnaden av ett vattenfall påbörjas eller bringas till fullbordan med tillfälligt anskaffade medel, i förhoppning att statslån framledes skall kunna erhållas. Då dylika eller andra likartade omständigheter föreligga, bör enligt riksdagens mening det förhållandet, att lån icke på ett tidigare stadium kunnat beviljas, icke utgöra hinder för att sådant sedermera erhålles. En mildring av de hittills i förevarande hänseende gällande bestämmelserna torde därför få anses befogad, och har riksdagen av denna anledning funnit, att i detta syfte bland lånevillkoren bör intagas ett stadgande av ovan angivna utav ämbetsverken föreslagna innebörd.

Beträffande sättet för täckande av ifrågavarande anslag har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att detsamma finge utgå av lånemedel. Häremot har riksdagen intet att erinra.

Under återopande av vad riksdagen sålunda anfört får riksdagen anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag, dels såsom kapitalökning för *vattenkraftslånefonden* för år 1922 anvisat ett reservationsanslag av 2,000,000 kronor att utgå av lånemedel; dels, ock beslutat sådan ändring i de för utlämnande av lån från fonden gällande huvudgrunder, att för lån, som efter den 1 juli 1921 beviljas ur fonden, skall gäldas ränta efter sex procent.

Stockholm den 4 mars 1921.

Med undersätlig vördnad.